

Yeni Hükümet Sisteminde Merkezi Yönetimin Dönüşümü: **Bakanlıklar**

6 . HAFTA

Bakanlık Örgütlenmesi

- Merkezi yönetimin temel örgütlenme birimi olan bakanlıklar, merkezi yönetimin omurgasını oluşturur.
- Devletin (merkezi yönetimin) üstlendiği kamu hizmetleri bakanlıklar veya bakanlık dışında örgütlenendirilen bağlı kuruluşlar aracılığı ile yerine getirilir.

Bakanlık Örgütlenmesi

- Hangi hizmetlerin bakanlık veya başka bir örgütlenme aracılığı ile yerine getirilmesine ilişkin bir kural-sınırlama yoktur. Bunu belirleyecek olan siyasi tercihlerdir.
  - Örnek: AB ile ilişkilerin yürütülmesine ilişkin örgütlenme başlangıçta AB Genel Sekreterliği olarak kurulmuş; daha sonra Genel Sekreterlik AB Bakanlığına dönüştürülmüştür. Yeni sistemde ise bakanlık, AB Başkanlığı adıyla Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu haline getirilmiştir.

Bakanlık Örgütlenmesi

- Belirli hizmet alanları bakanlık dışına taşınsa bile, bu alanların örgütleri ister merkez ister yerinden yönetim kuruluşu olsun hizmetin türüne göre ilgili bakanlıkların kontrolüne alınır.
- Bakanlıklar icracı, belirli bir kamu hizmetini üreten örgütler olarak kabul edilmekle birlikte, kapitalist sistemde çoğu bakanlık piyasaları düzenleyici/denetleyici işlev de görür.

Bakanlık Örgütlenmesi

Milli Eğitim Bakanlığı kamu okulları, Sağlık Bakanlığı, kamu hastaneleri aracılığı ile eğitim ve sağlık hizmetleri yürütürken aynı zamanda sırasıyla özel eğitim ve özel sağlık kuruluşlarının da düzenleyici ve denetleyicisidir.

Bakanlık Örgütlenmesi

- Ayrı bir hukuki varlığı bulunmayan bakanlıklar devlet tüzel kişiliği içinde yer alır. Bakanlıkların hizmet alanında devlet tüzel kişiliği ilgili bakan tarafından temsil edilir.
  - Kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunlara aykırı olmamak koşuluyla yönetmelik çıkarabilirler.
- Örgütlenmeleri dikey hiyerarşiye dayanır.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi

- Bakanlıkların kuruluş ve örgütlenmesine ilişkin yetki parlamentodan cumhurbaşkanına geçmiştir. Düzenleme aracı CB kararnamesidir. Anayasa, bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra örgütlerinin kurulmasına ilişkin yetkiyi, münhasıran Cumhurbaşkanınca vermiştir (A/m. 106 son fıkra).
- Bakanlıkların temel mevzuatı günümüzde 1 sayılı CB kararnamesidir.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi

- Bakanların siyasi vasfı sona ermiştir.
  - Parlamenter sistemde, parlamento dışından bakan atamak mümkün olmakla birlikte bu istisnai olarak başvurulan bir yoldu; genel uygulama bakanların milletvekillerinden seçilmesi idi.
  - Eski sistem içinde Bakanlar Kurulu (BK) kolektif iradeyle karar alan, hükümetin genel siyasetinin yürütülmesinden ortak sorumluluğu olan bir yapıda idi. Siyasi iktidar gücü ve de siyasi sorumluluk en azından biçimsel olarak paylaşılmaktaydı. Milletvekilleri oy potansiyeline ve yerel nüfuza da sahip olabildiklerinden kabinenin oluşumunda bu güç dengesi de dikkate alınabilmekte idi.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi

- Yeni sistemdeki bakanlar kurulu (BK) parlamenter sistemdeki BK'dan farklıdır.
  - Artık bakanlar arkalarında seçmen desteği olan, seçilme kaygısı taşıyan kişiler değildir. Milletvekili olan bakanların milletvekillikleri sona ermektedir. Siyaset içinden veya dışından doğrudan cumhurbaşkanınca atanan ve tüm sorumlulukları cumhurbaşkanına olan bir tür teknisyenlerdir. TBMM'ye karşı siyasal sorumlulukları yoktur. Cumhurbaşkanının bir anlamda bürokratları, çalışma takımındır.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi

- Bakanlık hiyerarşisinde bakandan sonra gelen, en yüksek devlet memuru statüsünde olan ve memur olması nedeniyle apolitik ve tarafsız olduğu varsayılan müsteşar ile müsteşar yardımcıları kadrosu kaldırılmıştır.
- Müsteşar ve yardımcılarının yerlerini günümüzde bakan yardımcılar almıştır.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi

- 2011 yılında sayıları 15'ten 21'e çıkarılan bakanlık sayısı, 2018'de 16'ya indirilmiştir. Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı kaldırılmış; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışma Bakanlığı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Orman Bakanlığı ile; Maliye Bakanlığı Hazine Müsteşarlığı ile birleştirilmiştir.
- 21.04.2021 tarihinde ise 73 sayılı CB Kararnamesi ile Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı ikiye bölünerek; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı adıyla iki yeni bakanlık kurulmuştur. Böylece bakanlık sayısı 17'ye yükseltilmiştir.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi: Bakan

- Bakanlık örgütünün başında bakan bulunur.
  - “Bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiri olup, bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu, bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.”

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi: bakan yardımcıları

- Bakan yardımcısı kadroları ilk kez 2011 yılında istisnai devlet memuru statüsünde ihdas edilmiştir.
- 2011’de, “bakana yardımcı olmak” gibi genel ve soyut işlevle görevlendirilen bakan yardımcılarının hem sayısı artırılmış hem de önceden müsteşarların gördüğü işlevle yetkilendirilmişlerdir.
- Böylece, bakandan sonraki hiyerarşi de devlet memuru statüsünden çıkarılmıştır.

Yeni Sistemde Bakanlık Örgütlenmesi: Bakan Yardımcıları

Yeni sistemde bakan yardımcılarının sayıları artırılmış, bakanlığın idari hiyerarşine dahil edilmişlerdir.

- “Bakan Yardımcıları, bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup bakanlık hizmetlerini bakan adına ve bakanın direktif ve emirleri yönünde, bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına ve yıllık programlara, stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla bakanlık teftiş kurulu hariç bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir ve bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar.”

Yeni Sistemde Bakanlıkların Örgütlenmesi

Bakanlıklar, başkentte örgütlenmiş “merkez teşkilatı” ile ihtiyaca göre kurulan taşra ve yurtdışı teşkilatından ve bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlardan oluşur.

■ Hiyerarşik kademeler

Bakanlık merkez örgütü:

- 1) Bakan Yardımcılığı
- 2) Bakan Yardımcılığına bağlı Genel Müdürlük, Kurul Başkanlığı veya Daire Başkanlığı
- 3) Genel Müdürlük veya Kurul Başkanlığına bağlı Daire Başkanlığı

Yeni Sistemde Bakanlıkların Örgütlenmesi

■ Hiyerarşik kademeler

Bağlı kuruluşlarda:

- 1) Genel Müdürlük
- 2) Daire Başkanlığı
- 3) *İhtiyaca göre kurulacak* Şube Müdürlüğü

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Bakanlıklar

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Bakanlıklar (Nisan 2021)	
Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
İçişleri Bakanlığı	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
Milli Savunma Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı
Milli Eğitim Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Sağlık Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı
Gençlik ve Spor Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Hazine ve Maliye Bakanlığı	